Należytość pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok I. Nr. 2.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO

Lublin, Luty 1929 r.

TREŚĆ.

Część urzędowa.

A. (Zarządzenia ogólne).

B. (Szkolnictwo powszechne).

C. (Szkolnictwo średnie ogólnokształcące i seminarja nauczycielskie).

Pozycja. Str.

A. (Zarządzenia ogólne).

25.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 5/III 1929 r. Nr. I. - 5030/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych i Wyższ. Kursów naucz. oraz Pedagogjum w Lublinie.

w sprawie obchodu Imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Dorocznym zwyczajem będziemy uroczyście święcić dzień Imienin Pierwszego Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego.

Nie wątpię, iż każda szkoła wedle możności dzień ten spożytkuje tak, by młodzież zrozumiała i odczuła wielkość i znaczenie tej Postaci w dziejach odbudowy naszej państwowości.

By umożliwić wykonanie wiążących się z tem zamierzeń, upoważniam do zwolnienia od zajęć młodzieży w dniu 19 marca po 2-ej godzinie lekcji.

Ponieważ główną częścią obchodu będzie zapewne okolicznościowe przemówienie, pożądane jest, by prelegent wniósł w całokształt uroczystości należytą powagę i odpowiedni nastrój.

Ze względu na wybitnie uczuciowy i społeczny charakter obchodu można, zależnie od warunków lokalowych, zaprosić na uroczystość rodziców i opiekunów młodzieży.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) Dr. E. Nowicki.

26.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 18/II 1929 r. Nr. O. - 3761/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych

w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej tymczasowych nauczycieli.

Poniżej zamieszczone Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ogłoszone w Nr. 8. Dz. Ustaw R. P. z dnia 9 lutego 1929 r. pod poz. 70., podaję do wiadomości i stosowania z zaznaczeniem, że Rozporządzenie to wchodzi w życie z dniem 9 lutego 1929 r.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

1. załącznik.

Rozporządzenie Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 13 grudnia 1928 r.

w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej tymczasowych nauczycieli szkół, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Na podstawie art. 75 i 161 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli, której tekst jednolity został ogłoszony w załączniku do rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R P. Nr. 47, poz. 462), zarządzam w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli tymczasowych z kategorji wymienionych w art. 1 punkt a) powołanej ustawy co następuje:

§ 1. Na nauczycieli tymczasowych mogą być nakładane następujące kary:

1. kara porządkowa upomnienia;
2. kary dyscyplinarne:
   a) nagana,
   b) kara pieniężna do wysokości 20% uposażenia jednomiesięcznego,
   c) zwolnienie ze służby z zachowaniem praw do uposażenia emerytalnego w stosunku do lat rzeczywiście wysłużonych lub do odprawy,
   d) wydalenie ze służby państwowej bez prawa do emerytury lub odprawy i z pozbawieniem prawa zajmowania stanowiska nauczycielskiego w szkolnictwie państwowem publicznem lub prywatnem.

§ 2. Karę porządkową i kary dyscyplinarne wymienione w § 1 punkt 2 lit. a), b) i c) nakłada na nauczycieli publicznych szkół powszechnych inspektor szkolny; karę wymienioną w § 1 punkt 2 d) w stosunku do nauczycieli publicznych szkół powszechnych oraz wszystkie kary, wymienione w § 1 w stosunku do nauczycieli innych szkół nakłada Kurator Okręgu Szkolnego.

Jeżeli inspektor szkolny przedstawi wniosek o wymierzenie kary wydalenia ze służby państwowej nauczyciela publicznej szkoły powszechnej, a Kurator Okręgu Szkolnego nie przychyli się do tego wniosku zwraca sprawę inspektorowi szkolnemu celem nałożenia jednej z kar, do nałożenia której uprawniony jest inspektor szkolny.

§ 3. Kary dyscyplinarne wpisuje się do wykazu stanu służby.

§ 4. Do postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielom tymczasowym mają zastosowanie postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341), o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej.

§ 5. Dochodzenie dyscyplinarne przeprowadza władza bezpośrednio przełożona nad szkołą, do której służbowo przynależy obwiniony nauczyciel. Jeżeli inspektor szkolny przedstawi wniosek o wymierzenie kary wydalenia ze służby nauczyciela publicznej szkoły powszechnej, Kurator Okręgu Szkolnego może zarządzić uzupełnienie dochodzenia.

§ 6. Pisemne orzeczenie o nałożeniu jednej z kar wymienionych w § 1 niniejszego rozporządzenia należy doręczyć obwinionemu.

§ 7. Władza uprawniona do nakładania kar dyscyplinarnych (§ 2) może każdej chwili zawiesić nauczyciela w pełnieniu służby, jeżeli wdro-

żono przeciw niemu postępowania sądowo-karne lub dyscyplinarne, albo gdy nauczyciel odmówi jawnie posłuszeństwa służbowego, albo też, gdy ze względu na jakość zarzuconego mu uchybienia obowiązkom służbowym lub godności stanu nauczycielskiego dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę szkoły lub groziło dobru szkoły.

Odwołanie od takiego zarządzenia dopuszczalne jest jedynie łącznie z odwołaniem od orzeczenia o nałożeniu kary.

§ 8. Jeżeli nauczyciel (w ciągu 2 lat po nałożeniu kary dyscyplinarnej) § 1 punkt 2 a) i b) zachował się pod każdym względem poprawnie, może władza, która karę nałożyła, na jego prośbę zarządzić wykreślenie tej kary z wykazu stanu służby.

§ 9. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego *Świtalski.*

27.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 18/II 1929 r. Nr. O.-4820/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, państw. Wyższ. Kursu nauczycielskiego i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie zmian w materjale nauczania w siedmioklasowych publicznych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w drugiem półroczu roku szkolnego 1928/29.

Poniżej zamieszczony okólnik Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, ogłoszony w Nr. 2 Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dn. 30 stycznia 1929 r. pod. poz. 19. podaję do wiadomości i stosowania w drugiem półroczu roku szkolnego 1928/29.

Kurator Okręgu Szkolnego: *(—) Dr. Eustachy Nowicki.*

Okólnik Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Kuratorjów Okręgów Szkolnych, Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Liceum Krzemienieckiego oraz Dyrekcyj, Kierownictw i Nauczycielstwa szkół powszechnych i szkół średnich ogólno-kształcących

w sprawie zmian w materjale nauczania w siedmioklasowych publicznych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w drugiem półroczu roku szkolnego 1928/29.

Zgodnie z zapowiedzią, zawartą w § 6 zarządzenia z dnia 2 stycznia 1929 r. Nr. 235/29, wydaję dołączoną do niniejszego okólnika instrukcję, określającą zmniejszenie materjału nauczania w wymienionych szkołach w drugiem półroczu bieżącego roku szkolnego. W czasie właściwym będą również ogłoszone wskazania, dotyczące roku szkolnego 1929/30.

Obecne zmiany w programach zostały określone w sposób możliwie wyraźny i stanowczy, z istoty rzeczy jednak użyte sformułowania pozostawiają nieraz dużo pola inicjatywie i zaradności nauczyciela. Wobec tego w określonych przez instrukcję granicach nauczycielstwo winno wykazać — co z naciskiem podkreślam — usilną i skuteczną dbałość o to, aby zmniejszenie liczby godzin nauczania było istotną ulgą dla młodzieży.

Przypominam, że źródłem przeciążenia młodzieży bywa najczęściej bądź nieodróżnianie przez nauczycieli obowiązujących programów właściwych od t. zw. przykładów rozwinięcia programów, któreto przykłady podają zazwyczaj ilość materjału naukowego, możliwą do wyczerpania tylko w najlepszych warunkach, bądź też złe rozumienie wskazówek metodycznych i przeciążanie młodzieży uciążliwemi pracami (zwłaszcza domowemi) o bardzo nieraz małej wartości kształcącej.

Warszawa, dnia 23 stycznia 1929 r. (Nr. II. 2255/29).

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) **Świtalski.**

Załącznik do okólnika Nr. II. 2255/29.

INSTRUKCJA

dotycząca zmian w materjale nauczania w siedmioklasowych publicznych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych w drugiem półroczu r. s. 1928/29.

I. Siedmioklasowa szkoła powszechna i gimnazjum niższe.

A. Siedmioklasowa szkoła powszechna.

1. Język polski.

Odziały II. III. IV. Przeznaczenie w każdym z tych oddziałów jednej godziny na naukę pisma nie stwarza dla nauczyciela nowego zadania, lecz jest tylko bardziej szczegółowem i wyraźnem uregulowaniem sprawy wyrabiania, rozwijania i utrwalania należytej techniki pisania. Można przytem, a nawet lepiej, zamiast jednej godziny tygodniowo poświęcać na ten cel dwa razy po pół godziny szkolnej. Wyodrębnienie pewnej części czasu na ćwiczenia kaligraficzne nie zwalnia bynajmniej nauczycieli od obowiązku roztaczania również poza tym czasem bacznej kontroli nad czytelnością i estetyką pisma uczniów.

Zwiększenie ogólnej liczby godzin w oddziale IV nie może pociągać za sobą w żadnym razie powiększenia ilości ani też podniesienia stopnia trudności materjału gramatycznego, należy natomiast wzmocnić pracę nad ćwiczeniami ortograficznemi.

2. Nauka o Polsce współczesnej w oddziale VII.

Jeżeli część geograficzno-gospodarcza programu szczegółowego (działy I i II) nie została ukończona, nauczyciel winien znacznie skrócić to, co ma jeszcze do opracowania, uwzględniając tylko rzeczy najistotniejsze.

Opracowanie działu III dostosować należy do zmniejszenia liczby godzin w sposób następujący:

W szkole wiejskiej omówić należy szczegółowiej tylko gminę wiejską, w szkole miejskiej — tylko miejską.

Z ustępu, dotyczącego samorządu powiatowego, skreślić należy: „Przedsiębiorstwa samorządowe, podnoszące dobrobyt i kulturę powiatu. Przykłady i wzory urządzeń najlepszych",jako punkty osobne, i poprzestać jedynie na takich wzmiankach z tego zakresu, które okażą się niezbędnemi do skonkretyzowania i zobrazowania punktu: „Zakres spraw, należących do samorządu powiatowego".

Dalej ulega skreśleniu punkt: „Zadanie samorządu i rola każdego obywatela", jako wyodrębnione zagadnienie ogólne, gdyż wystarczy omówienie tej sprawy przy zapoznawaniu się z każdym z poznawanych rodzajów samorządu zosobna.

Z ustępu, zaczynającego się od słów: „Jedność wewnętrzna państwa", opuścić należy: „Urzędy. Sieć administracyjna". Wystarczy krótka wzmianka o róli wojewodów i starostów, związana z odwołaniem się do poznanego już poprzednio podziału administracyjnego kraju.

Przy omawianiu działalności sądów nie można się wdawać w szczegóły, np. bliższe określanie roli różnych instancyj i t. p.

Rozpatrzenie organizacji szkolnictwa winno mieć cel ściśle praktyczny: poinformowanie młodzieży o możliwych drogach dalszego kształcenia się.

Skreślić należy ustęp:

„Troska państwa o wyżywienie obywateli. Działalność gospodarcza państwa".

Sprawie opieki Państwa nad obywatelami polskimi zagranicą poświęcić należy jedynie krótką wzmiankę o znaczeniu praktycznem.

Co się tyczy zrzeszeń społecznych, wystarczą wiadomości o ważniejszych zrzeszeniach, **działających na najbliższym obszarze,** i zużytkowanie tych przykładów do uświadomienia wagi samodzielnej twórczości społecznej, nie należy zaś dążyć do żadnej wyczerpującej i szczegółowej klasyfikacji oraz przeglądu możliwych spółek i stowarzyszeń. Wobec tego obecna redakcja odpowiedniego ustępu programu przestaje obowiązywać.

Wreszcie opuścić należy w omawianem półroczu szkolnem sześć ustępów końcowych programu (od słów „Bogactwo mowy polskiej").

3. Nauka o przyrodzie.

Oddział IV. Należy pominąć punkty 18, 26 i 28 programu szczegółowego.

Wskazane poniżej punkty programu ulegają skróceniu i otrzymują brzmienie następujące:

20. Rośliny wiosenne: złoć, pierwiosnek, zawilec, sasanka, jaskier, rzeżucha; podobieństwo i różnice ich kwiatów.
21. Ssaki i ptaki wodne: wydra, zimorodek, czajka, dzika kaczka (ryby się opuszcza, gdyż są one opracowywane w kursie III oddziału, w pp. 38 i 39).
25. Ślimak winniczek, hodowle i obserwacje mięczaków wodnych.
30. Kilka pospolitych roślin polnych i łąkowych, np. tasznik, jaskółcze ziele, powój pięcicrnik, dzwonki.

31. Zaznajomienie się z pospolitemi owadami, np. pszczołą, mrówką, muchą, grabarzem, pasikonikiem, jakimś motylem, np. bielinkiem — bez kolejnego układania w rzędy.
33. Uzupełnienie i odnawianie zbiorów szkolnych.

Zaniechać należy porządkowania zbiorów według grup systematycznych, jak należało czynić dotychczas zgodnie z pp. 20. 31 i 33 w ich dawnej redakcji.

Oddział VI. Należy pominąć działy IV i V programu ogólnego (magnetyzm i elektryczność).

4. Roboty ręczne.

Wobec zmniejszenia się do połowy liczby godzin w oddziale V zmniejszy się z konieczności liczba wykonanych robót i obniży się stopień ich trudności, osiągany z końcem roku szkolnego.

B. Gimnazjum niższe.

1. Język nowożytny obcy.

Klasa I. Należy przerobić mniej więcej połowę materjału, przeznaczonego dotychczas według programu względnie podręcznika na klasę II. W szczególności w zakresie materjału gramatycznego należy kierować się tem, aby ograniczyć naukę form czasownikowych do czasu teraźniejszego (trybu oznajmującego i bezokolicznika)

Klasa III. Pominąć wypadnie z podręcznika ustępy mniej ważne według uznania nauczyciela.

2. Historja

W klasie I należy przejść z odpowiedniemi pominięciami i skrótami w porównaniu z dotychczasowym sposobem wypełniania wskazanych ram programowych szereg obrazów dziejowych do Zygmunta III (wyłącznie). Aby to uskutecznić przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia programu, należy usunąć z dotychczasowego kursu klasy pierwszej punkty: 26, 28, 29, 31, 33, z kursu klasy drugiej punkty: 3. 4, 7, 8, 11, 13, 16, połączyć w jedną lekcję w kursie klasy I punkty 34 i 35.

Kurs klasy II należy zakończyć kongresem wiedeńskim. Aby umożliwić to przyśpieszenie, należy przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia usunąć z kursu klasy II punkty: 25, 28, 30, 32, 33, 35, 37, 39, 44, z kursu klasy III punkty: 1, 4, 5, 10, 12: nadto połączyć w kursie klasy II pp.: 40 z 41, 45 z 46, w kursie klasy III: 8 z 9.

W klasie III należy skończyć kurs mimo obniżenia się liczby godzin w drugiem półroczu do jednej tygodniowo; w tym celu przy zastosowaniu podanego przykładu rozwinięcia należy usunąć punkty: 27, 28, 29, 30, 31, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 47, połączyć 36 z 37-ym.

3. Geografja.

W klasie I należy opuścić dział 3 programu: „Ogólny przegląd mapy politycznej Europy w celu zorjentowania uczniów w stosunku Polski do państw europejskich".

W klasie II opuścić należy z działu 5-go programu: „Człowiek — życie gospodarcze i kulturalne”.

W klasie III należy omówić szczegółowiej z Europy tylko państwa, sąsiadujące z Polską, następnie Francję i Anglję, jako potęgi kolonjalne, Włochy zaś i Grecję ze względu na naukę historji w klasie IV — inne państwa mniej szczegółowo, ze zwróceniem uwagi tylko na rzeczy najcharakterystyczniejsze bądź pod względem przyrodniczym (lodowce — Szwajcarja, fjordy — Norwegja i t. p.), bądź pod względem kulturalnym.

Godziny, zaoszczędzone w ten sposób oraz zapomocą innych skrótów, dotyczących szczegółów rozwinięcia, przeznaczyć należy w klasach I i II na wycieczki, w klasie III — na ćwiczenia kartograficzne.

4. Nauka o przyrodzie.

Metoda nauczania nie ulega zmianie, a więc w szczególności, mimo usunięcia osobnych godzin, przeznaczonych dotychczas na wycieczki, należy uczyć nauki o przyrodzie żywej w dalszym ciągu nietylko w klasie i pracowni, lecz w miarę możności w ogrodach szkolnych, ogrodach centralnych, a także na wycieczkach.

Przy stosowaniu w klasach II i III t. zw. programu B kurs nauki o przyrodzie żywej w kl. II **skrócić** należy bez zmiany zasadniczej treści i wytycznych punktów zapomocą odpowiedniego **zmniejszenia** liczby przykładów, obserwacvj i ćwiczeń w sposób, dostosowany do warunków, w których się praca odbywa (położenie szkoły, stan zbiorów szkolnych i t. d.).

W klasie III wskazane 5 godzin przeznaczyć należy — przy programie B — tylko na fizykę i chemję, przytem nauczyciel, nie odstępując od obowiązującego „rozkładu materjału”, opuści w rozwinięciu tego materjału niektóre szczegóły mniej ważne z dotychczas uwzględnianych.

Tam, gdzie się stosuje w klasach II i III program A, zmniejszenie liczby godzin będzie dotyczyło w tych obu klasach fizyki i chemji w ciągu 2 miesięcy (luty — marzec), nauki o przyrodzie żywej — w ciągu pozostałej części półrocza. W tych warunkach redukcje, odmienne nieco w szczegółach, winny być jednak dokonane w myśl tych samych wskazówek ogólnych co przy programie B.

5. Rachunki z geometrją.

Klasa I. Zmniejszenie liczby godzin odbije się tylko na szczegółach rozwinięcia i liczbie ćwiczeń.

6 Pismo.

Klasa I. Wobec przerwania osobnej nauki pisma wszyscy nauczyciele, a zwłaszcza nauczyciel języka polskiego, zwrócić winni tem baczniejszą uwagę na czytelność i estetykę pisma i prowadzić tem bardziej systematyczną kontrolę zeszytów ucznia również z tego punktu widzenia.

7. Rysunek.

Klasa I. Program nie ulega zasadniczej zmianie, ze względu jednak na zmniejszenie w ciągu tego półrocza liczby godzin nauczyciel winien pominąć ćwiczenia trudniejsze.

8. Śpiew.

Klasa II. Należy przenieść do klasy III początek systematycznej nauki o gamach.

II. Gimnazjum wyższe.

A. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

1. Język polski.

Klasa V. Należy pominąć informację o piśmiennictwie w Polsce od jego początków do wystąpienia Reja, poza tem zaś zmniejszyć ilość lektury uzupełniającej.

2. Historja.

Klasy VI i VII. Nie należy usuwać ani przesuwać do klasy następnej żadnego z działów obowiązującego programu, ale przejść mniej szczegółowo, niż przy dawniejszym wymiarze czasu, działy następujące:

Z kursu kl. VI: „Polska w czasie przewagi Francji na zachodzie a Turków na wschodzie. Równowaga Europy w oparciu o militaryzm absolutnych monarchij a anarchja możnowładcza w Polsce".

Z kursu klasy VII: „Walki narodów o samodzielność i jedność narodową". „Okres zbrojnego pokoju". „Wielka wojna powszechna".

3. Przyrodoznawstwo.

Klasa IV. Przy przeglądzie porównawczym roślin zielonych można opracować monograficznie tylko dwie rośliny niższe, np.: mech i sosnę lub paproć i sosnę, inne zaś rozpatrywać tylko dla porównania między sobą.

Na ćwiczenia przeznaczyć należy przeciętnie połowę czasu, t. j. 1 godzinę tygodniowo.

4. Fizyka z kosmografją.

Klasa VII. Z nauki o polaryzacji należy pozostawić jedynie wiadomości wstępne, najelementarniejsze, poza tem opuścić należy „Wiadomości zasadnicze o metodach optycznych wyznaczania temperatury", zagadnienie rozkładu energji w widmie sprowadzić do krótkiej wzmianki.

Klasy VIII. Należy pominąć niektóre zagadnienia, np. następujące:

„Watmetry".

„Ogniwa i baterje termoelektryczne; zastosowania".

O prądzie trójfazowym zostawić należy tylko wzmiankę; opis dynamomaszyny o prądzie trójfazowym opuścić.

„Cechowanie ampermetru przy pomocy woltametru; kulomb i amper (raz jeszcze)" należy zmienić na „Określenie ampera na podstawie elektrolizy".

Dalej można pominąć:

„Wiadomości wstępne o sposobach wyznaczania ładunku elektronu".

„Wiadomości ogólne o elektryczności atmosferycznej".

Co się tyczy ciał promieniotwórczych, uwzględnić należy jedynie wiadomości najbardziej zasadnicze.

W każdej z tych obu klas (VII i VIII) na ćwiczenia ma przypadać 2 godziny tygodniowo.

5. Chemja.

Klasa V. Należy opuścić: fosforjak, chlorki fosforu, cyjan; pominąć monograficzne omówienie arsenu, boru, baru i manganu; ze sposobów fabrykacji sody uwzględnić tylko jeden (Solvay'a), jako przykład wielkiego przemysłu chemicznego.

Na ćwiczenia przeznacza się 2 godziny tygodniowo.

6. Matematyka.

Klasa VIII. Jakkolwiek zmniejszenie liczby godzin jest stosunkowo nieznaczne, a dział 4 programu daje nauczycielowi dużo swobody, w razie większych trudności można pominąć: „zastosowanie indukcji do ustalenia twierdzenia o tożsamości wielomianów; dzielenie wielomianu przez wielomian (jednoznaczność dzielenia); podzielność wielomianu zmiennej x przez $x \pm a$".

B. Wydział humanistyczny.

1. Język polski.

Klasa VII. W dziale lektury podstawowej należy pominąć „Kordjana", zmniejszyć wybór z „Beniowskiego", przytem w żadnym razie nie wykraczać poza pieśni I — V, poza tem należy jeszcze zmniejszyć stosownie do potrzeby ilość lektury uzupełniającej.

Klasa VIII. Należy wydatnie ograniczyć lekturę uzupełniającą.

2. Język łaciński.

Klasa VIII. Należy zmniejszyć ilość opracowywanych tekstów.

3. Historja.

Klasa VI. Rozwijanie obowiązującego programu, którego charakter ramowy nie pozwala na żadne skreślenia, należy dostosować do zmniejszonej liczby godzin zapomocą pominięcia mniej ważnych szczegółów, dotychczas uwzględnianych.

4. Przyrodoznawstwo

Klasa IV. **Należy zmniejszyć liczbę przykładów,** ale nie wprowadzać powierzchowności w ich opracowaniu. Punkt C przykładu rozwinięcia programu winien zająć nie więcej niż 15 godzin.

Na ćwiczenia przeznaczyć należy przeciętnie 1 godzinę tygodniowo.

5. Matematyka.

Klasa VII. Nie należy przechodzić działów: „Zastosowanie funkcyj trygonometrycznych do rozwiązywania trójkątów dowolnych (cztery wypadki zasadnicze). Pojęcie o zastosowaniach do miernictwa".

6. Rysunek. Śpiew i muzyka.

Nadobowiązkowa nauka rysunku oraz śpiewu i muzyki w klasach VII i VIII winna się odbywać nadal według dotychczasowego programu.

C. Wydział klasyczny (nowego typu).

1. Język polski.

Klasa VII. Należy przenieść z lektury podstawowej do lektury uzupełniającej **domowej** „Śluby panieńskie” A. Fredry i wybraną tragedję Szekspira, przy odpowiedniem zmniejszeniu liczby innych utworów, przeznaczonych przez nauczyciela do czytania w charakterze lektury uzupełniającej.

2. Filologja klasyczna.

Język łaciński. Klasa VIII. Należy zmniejszyć ilość opracowywanych tekstów, zwłaszcza z zakresu lektury uzupełniającej.

Kultura klasyczna. W klasie VII część pracy dotychczasowej przenieść należy na lekcje obu języków klasycznych, w klasie VIII — na lekcje języka greckiego, zmniejszając równocześnie ilość opracowywanych tekstów Poza tem należy dokonać wyboru rzeczy najistotniejszych, szczegóły mniej ważne bądź uwzględniać w referatach uczniów, bądź uważać w większym stopniu niż dotychczas na uzupełnienia i ilustracje, których utrwalenie pamięciowe nie jest wymagane, bądź wreszcie pomijać, gdy brak na nie czasu.

3. Geografja.

Klasa IV. Należy opuścić część końcową programu, a mianowicie: „Granice państwa polskiego; ustrój polityczny Rzeczypospolitej. Podział państwa administracyjny (przegląd i opis województw), szkolny, kościelny, wojskowy. Polacy poza granicami państwa”.

Klasa V. Nauczyciel winien pominąć w tem półroczu mniej więcej czwartą część kursu całorocznego, odkładając jej opracowanie na przyszłość. Przy stosowaniu podanego przykładu rozwinięcia część pominięta może się rozpoczynać od Szwajcarji (włącznie).

4. Fizyka z chemją.

Klasa VII. Naukę o cieple należy przechodzić według programu skróconego, a mianowicie:

Temperatura — rozszerzalność ciał stałych i ciekłych. Termometry. Rozszerzalność gazów. Wzmianka o termometrze gazowym. Pomiar ciepła metodą mieszania wody. Zmiana stanu skupienia i zależność temperatury topnienia i wrzenia od natury cieczy i ciśnienia zewnętrznego. Para nasycona. Różnica między gazem a parą. Wilgotność. Ciepło jako energja. Maszyna parowa tłokowa, najważniejsze stadja jej rozwoju[1]).

Na wiadomości z dziedziny chemji można w danych warunkach poświęcić nie więcej niż 15 godzin szkolnych.

Klasa VIII. Ścisłe stosowanie się do redakcji dotychczasowego programu nie jest obowiązujące w omawianem półroczu Przy opracowaniu zagadnień z dziedziny magnetyzmu i elektryczności należy mianowicie pominąć szczegóły, posiadające znaczenie wyłącznie teoretyczne, konieczne jest jednak zapoznanie się młodzieży z zasadniczemi prawami i najważniejszemi zastosowaniami.

---

[1]) Jak w programie gimnazjum klasycznego dawnego typu z r. 1923, z drobnemi różnicami.

Przeznaczać należy w tych obu klasach, podobnie jak poprzednio przy 4 godzinach, przeciętnie połowę ogólnej liczby godzin na ćwiczenia laboratoryjne.

5. Matematyka.

Klasa VI. Należy opuścić cały punkt 4 programu algebry, t. j. rozszerzenie pojęcia wykładnika i logarytmy.

Klasa VII. Należy opuścić w omawianem półroczu ze względu na stratę jednej godziny w tym czasie, a zyskanie natomiast 1 godziny przez cały rok szkolny 1929/1930 w klasie VIII, część następującą kursu trygonometrji.

„Funkcje sumy i różnicy dwóch kątów. Rozwiązywanie trójkątów dowolnych (cztery przypadki zasadnicze). Miara teoretyczna kątów". Odpowiednie zastosowania do zadań geometrycznych i fizycznych.

28.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 6/II 1929 r. Nr. I. - 2759/29.

do Dyrekcyj państwowych gimnazjów, seminarjów nauczycielskich, P. P. Inspektorów szkolnych i Nauczycielstwa w okręgu

w sprawie zaopatrywania podań w nieodzowne załącz

Nadsyłane do Kuratorjum Szkolnego podania bardzo często nie posiadają niezbędnych załączników w postaci odpowiednich zaświadczeń czy dokumentów. Nadsyłane są one dopiero na skutek udzielanych petentom wyjaśnień, jakiemi dokumentami podania ich uzupełnić należy. Uzupełniania takie powtarzają się nierzadko dwa i więcej razy, co w rezultacie nietylko przysparza najniepotrzebniej pracy Władzom Szkolnym, ale powoduje też daleko idące opóźnienia w załatwianiu spraw.

Z powyższego wynika, że konieczną jest rzeczą skrupulatne przestrzeganie zasady: podania muszą być przed ich wysłaniem do Władz Szkolnych zaopatrywane przez petentów w załączniki, które w sposób wyczerpujący uzupełniają dane sprawy.

W tym też celu sporządzony został niżej podany wykaz załączników do podań - spraw najczęściej przez Nauczycielstwo przesyłanych do Kuratorjum Szkolnego:

Dodatek ekonomiczny na dziecko: 1) Metryka urodzenia dziecka, względnie wyciąg z ksiąg ludności stałej, oraz dla dzieci w wieku od 18 do 24 lat.

2) zaświadczenie zakładu naukowego stwierdzające, że dziecko odbywa w zakładzie tym studja.

Dodatek ekonomiczny na żonę: 1) Akt stanu cywilnego, stwierdzający zawarcie małżeństwa.

2) Zaświadczenie władzy administracyjnej państwowej lub samorządowej, że żona petenta od wskazanej daty nie pozostaje na służbie państwowej i nie otrzymuje ze Skarbu Państwa żadnego uposażenia czy też zaopatrzenia.

Dodatek ekonomiczny dla zamężnych funkcjonarjuszek państwowych: 1) Zaświadczenie władzy administracyjnej państwowej lub samorządowej, że petentka utrzymuje dzieci i od kiedy je utrzymuje.

2) Stwierdzenie odpowiedniemi dokumentami daty, od której powstały przyczyny, uzasadniające konieczność utrzymywania dzieci przez matkę.

Przyczyny mogą być następujące: a) niezdolność męża do zarobkowania, b) brak zarobku męża z powodu niemożności znalezienia pracy-bezrobocie, c) separacja od stołu i łoża względnie rozwód, przyczem wykazać należy fakt dobrowolnej umowy lub obowiązek utrzymywania dzieci przez matkę, d) zaginięcie męża bez wieści, e) śmierć męża.

Dodatek na mieszkanie: 1) Zaświadczenie władzy administracyjnej państwowej lub samorządowej, że petent z mieszkania służbowego od wskazanej daty nie korzysta i że czynsz mieszkaniowy za ten czas opłaca z własnych funduszów.

Dodatek za administrację: Inspektor Szkolny wykazuje we wniosku swym datę i Nr. pisma powierzającego interesowanemu obowiązki kierownika szkoły, a także za jaki czas i iloklasową szkołę oraz za jaką liczbę oddziałów równoległych należy się dodatek.

Dodatek za egzamin zawodowy, za ukończone studja: 1) Świadectwo, względnie dyplom oryginalny, na który petent powołuje się w podaniu.

Wymiar i zmiany w uposażeniu: 1) Oryginalne dokumenty, stwierdzające posiadane studja i kwalifikacje zawodowe.

2) Oryginalne dekrety mianowań, zwolnień i przeniesień. Inspektor Szkolny załącza równocześnie odpis wykazu stanu służby petenta.

Zaliczenie czasu pracy do wysługi lat: 1) Oryginalne dokumenty, stwierdzające charakter służby, oraz czas jej trwania (od — do) z zaznaczeniem ilości godzin nauki tygodniowo.

2) Dokumenty, wyjaśniające przyczyny ewentualnie powstałych przerw w służbie, Inspektor Szkolny nadsyła równocześnie wykaz stanu służby i wykaz kwalifikacyjny petenta.

Urlopy: Okólnik z dnia 5.II. 1929 r. Nr. I-2706 podany będzie w jednym z następnych № № Dz. Urz.

Przeniesienie w stan spoczynku: Dokumenty podane w okólniku K. O. S. Lub. z dnia 26.XI. 1925 r. Nr. 7853/I, a mianowicie:

1) Odpis protokółu Komisji Weryfikacyjnej w sprawie zaliczenia lat pracy interesowanego nauczyciela;

2) odpis dekretu weryfikacyjnego;

3) dokumenty, przedstawione w swoim czasie Komisji Weryfikacyjnej oraz wszelkie dokumenty, dotyczące lat służby zainteresowanego, jako to dekrety nominacyjne, przeniesienia, formularz służbowy, zaświadczenia o służbie i t. p.;

4) dowody opłacania składek emerytalnych, o ile nauczyciel pracował w b. państwie zaborczem;

5) deklarację przewidzianą w art. 84 Ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6 poz. 46) o zrzeczeniu się praw emerytalnych z tytułu służby w b. państwie zaborczem (podpis nauczyciela na tej deklaracji winien być poświadczony przez Inspektora Szkolnego lub przez notarjusza);

6) odpis nominacji na stanowisko nauczyciela publicznych szkół powszechnych w Państwie Polskiem, względnie zaświadczenie, że przyjęty został przez władze polskie w dniu 1 października lub 1 listopada 1917 r. na stanowisko etatowego nauczyciela publicznych szkół powszechnych i od tego czasu pełni obowązki służbowe bez przerwy;

7) dowody kwalifikacyjne;

8) wykaz zaszeregowania nauczyciela do grupy i szczebla uposażeniowego według zasad Ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924);

9) odpis arkusza nauczycielskiego;

10) metrykę urodzenia. Jeżeli nauczyciel, ubiegający się o emeryturę jest żonaty, należy oprócz wyszczególnionych wyżej dowodów nadesłać: 1) świadectwo ślubu, 2) w myśl postanowień § 5 Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 26 marca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 320) zaświadczenie właściwego urzędu parafjalnego, względnie właściwej władzy administracyjnej I instancji, stwierdzające, że żona pozostaje z nim we wspólności małżenskiej, w razie zaś separacji, iż na nim ciąży obowiązek alimentacji — oraz 3) zaświadczenie władzy administracyjnej I instancji (starostwa lub komisarjatu policji państwowej), iż żona (podać imię) nie pobiera uposażenia lub zopatrzenia ze Skarbu Państwa. Wreszcie w wypadku, gdy ubiegający się o emeryturę nauczyciel występuje o przyznanie mu oprócz normalnego uposażenia emerytalnego także dodatku na dziecko, przewidzianego w drodze wyjątku art. 20 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. należy nadesłać **osobno** podanie, interesowanego w tej sprawie, adresowane do Ministerstwa W. R. i O. P. i udokumentowane: 1) metryką urodzenia dziecka, 2) zaświadczeniem, iż dziecko pozostaje na utrzymaniu ojca i nie posiada własnego majątku, wystarczającego na jego utrzymanie, 3) że ojciec (emeryt.) nie posiada żadnego ruchomego ani nieruchomego majątku, 4) w razie odbywania studjów przez dziecko, poświadczeniem właściwego zakładu naukowego, wreszcie 5) w wypadku, gdy dziecko jest niezdolne do pracy wskutek ułomności fizycznych lub umysłowych, świadectwem lekarza urzędowego, stwierdzającem tę okoliczność.

Pośmiertne: 1) Metryka śmierci zmarłego (ej).

2) Zaświadczenie władz administracyjnych, że petent(ka) żył(a) ze zmarłym(ą) we wspólności małżeńskiej.

Koszty leczenia i pogrzebu: 1) Metryka śmierci zmarłego (ej).

2) Rachunki poniesionych kosztów leczenia i pogrzebu, opatrzone obowiązującą opłatą stemplową.

3) Zaświadczenie właściwej władzy administracyjnej lub sądowej, że zmarły(a) nie posiadał(a) majątku, z którego możnaby pokryć koszta pogrzebu.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

B. (Szkolnictwo powszechne).

29.

OKÓLNIK
Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dnia 28/II 1929. r. Nr. I—4832/29.
do Panów Inspektorów szkolnych w okręgu.
w sprawie podziału okręgu na rejony wizytatorskie.

Od dnia 1 marca 1929 r. ustanawiam następujący podział rejonów wizytatorskich dla publicznych i prywatnych szkół powszechnych:

I. rejon — p. Stanisław Bugajski p. o. Naczelnika Wydziału; powiaty: Janów Lubelski, Lublin, Puławy.

II. rejon — p. Janina Komornicka p. o. Wizytatorka szkół; powiaty: Biłgoraj, Chełm, Hrubieszów, Tomaszów, Włodawa, Zamość.

III. rejon — p. Dr. Jan Barchan p. o. Wizytatora szkół; powiaty: Biała Podlaska, Garwolin, Janów Podlaski, Krasnystaw, Lubartów, Łuków, Radzyń, Siedlce, Sokołów, Węgrów.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

30.

Komunikat
w sprawie Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich.

W roku szkolnym 1929/30 czynne będą na Państwowych Wyższych Kursach Nauczycielskich następujące grupy: a) humanistyczna w Krakowie, Lwowie, Toruniu, Warszawie i Wilnie; b) geograficzno-przyrodnicza we Lwowie i w Warszawie; c) fizyko-matematyczna w Lublinie, Poznaniu, Warszawie i Cieszynie; d) robót ręcznych i rysunków w Warszawie (tylko dla mężczyzn) i w Mysłowicach; e) śpiewu i wychowania fizycznego w Poznaniu.

Termin wnoszenia podań upływa z dniem 31 marca b. r. Szczegółowe warunki zawarte są w Statucie W. K. N. (Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. z r. 1928, Nr. 9).

31.

OKÓLNIK
Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 12/II 1929 r. Nr. O.-2850/29.
do P. P. Inspektorów szkolnych w okręgu.
w sprawie prenumeraty kwartalnika „Praca ręczna w szkole,"

Na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 27/I 1929 r. Nr. II - 990/29 podaję do wiadomości, że Ministerstwo zaprenumerowało podobnie, jak w latach poprzednich, kwartalnik „Praca ręczna w szkole" na rok 1929 po jednym egzemplarzu dla każdego Inspektoratu szkolnego, oraz przypominam zarządzenie moje z dn. 15/II 1927 r. Nr. 1 - 4885 [okólnik Nr. 37/27.], polecające Panom zainteresować się bliżej powyższem wydawnictwem oraz włączyć je do bibljoteki Inspektoratu Szkolnego, wreszcie zapoznać z niem ogół nauczycielstwa na terenie powiatu.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) Dr. Eustachy Nowicki.*

C. (Szkolnictwo średnie ogólnokształcące i seminarja nauczycielskie.

32.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 18/II 1929 r. Nr. O.-3762/29.

do Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich

w sprawie zmiany ustawy o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych.

Poniżej zamieszczoną Ustawę, ogłoszoną w Nr. 7 Dz. Ustaw R. P. z dn. 31 stycznia 1929 r. pod poz. 59, podaję do wiadomości i stosowania z zaznaczeniem, że ustawa ta wchodzi w życie z dniem 31 stycznia 1929 r., oraz że podlegająca zmianie ustawa z dn. 16 lipca 1924 r. była ogłoszona w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18 z dn. 15/XI 1924 r. poz. 178.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

1 załącznik.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

Ustawa

z dnia 12 stycznia 1929 r.

w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 26 września 1922 r., dotyczącej kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych (Dz. U. R. P. Nr. 90/1922 poz. 828) i ustawy z dnia 16 lipca 1924 r. w przedmiocie zmiany powyższej ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 75/1924 poz. 740).

Art. 1. W art. 7 ustawy z 26 września 1922 r., zmienionym przez art. 7 ustawy z 16 lipca 1924 r., po wyrazach „przez zdanie przed końcem" zastępuje się wyrazy „roku szkolnego 1928/29" wyrazami „roku szkolnego 1930/31".

Art. 2. W art. 10 ustawy z 26 września 1922 r., zmienionym przez art. 9 ustawy z 16 lipca 1924 r, po wyrazach „i seminarjów nauczycielskich" wyrazy „winny przed 1 lipca 1925 r." zastępuje się wyrazami „winny przed 1 lipca 1929 r.". Wyrazy „którzy przed 1 lipca 1925 r." zastępuje się wyrazami „którzy do powyższego terminu". Ustęp 2 tego artykułu skreśla się.

Art 3. W art. 12 ustawy z 26 września 1922 r., zmienionym przez art 11 ustawy z dnia 16 lipca 1924 r., wyrazy „roku 1928 zastępuje się wyrazami „roku szkolnego 1930/31".

Art. 4. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *(—) I. Mościcki.*

Prezes Rady Ministrów: *(—) K. Bartel.*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *(—) Świtalski.*

D. (Szkolnictwo zawodowe).

33.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 19/II 1929 r. Nr. III-2931/29.

do Dyrekcyj szkół zawodowych w okręgu

w sprawie przyznania 34 punktów za godzinę nauki w szkole dokształ. zawod wychowankom b. szkoły Wawelberga i Rotwanda w Warszawie.

Na mocy reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 lutego 1929 r. Nr. III, D.-11463/29. podaję do wiadomości, iż Ministerstwo przyznało prawo do otrzymywania wyższej normy wynagrodzenia za nauczanie przedmiotów zawodowych, ustalonych zarządzeniem Ministerstwa z dn. 20/XI 1926 r. Nr. III D. R. — 16607/26, także nanczycielom szkół dokształcających zawodowych, b. wychowankom b. Szkoły Mechaniczno-Technicznej H. Wawelberga i S. Rotwanda w Warszawie, którzy ukończyli tę szkołę do r. 1918/19. i posiadają zaświadczenie o pięcioletniej praktyce technicznej. Na poczet pięcioletniej praktyki mogą być zaliczone trzy lata służby w oddziałach wojskowych technicznych (oddziały saperów, kolejowe, automobilowe, lotnicze, telegraficzne, artyleryjskie), dwa jednak dalsze lata winny obejmować pracę na stanowisku technicznem, samodzielnem, wymagającem głębszych wiadomości technicznych, czy to w służbie prywatnej, czy wojskowej, oraz polecam stosować powyższe przy obliczaniu poborów zainteresowanego nauczycielstwa.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

F. (Sprawy finansowe).

34.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 8/II 1929 r. Nr. O. - 2840/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ Kursu naucz. i państw. Pedagogjum w Lublinie

w sprawie dodatku ekonomicznego na dziecko.

Na mocy reskryptu Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 30/I 1929 r. Nr. I. R. 1073/29. zawiadamiam, że Ministerstwo Skarbu pismem z dn. 22/I r. b. Nr. D. III. 3837/I/28. oznajmiło, iż nie podnosi zastrzeżeń przeciw wypłacie dodatku ekonomicznego na dziecko zamężnej funkcjonarjuszce, której mąż odbywa normalną służbę wojskową i wskutek tego nie może dać dziecku utrzymania.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
F. Wojciechowski
Naczelnik Wydziału

35.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 12/II 1929 r. Nr. O. - 3016/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. kursu naucz. w Lublinie i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie 10-złotowych biletów bankowych.

Pismem z dnia 21 stycznia 1929 r. zawiadomił Bank Polski w Warszawie, że dnia 1 lutego 1929 roku zostały puszczone w obieg 10-złotowe bilety bankowe z datą 20 lipca 1926 roku, które różnią się od dotychczasowych tylko drobną zmianą w wykonaniu znaku wodnego. Zamiast dat panowania Bolesława Chrobrego znajduje się nad jego podobizną liczba „10" u dołu zaś litery „zł.".

Powyższe podaję do wiadomości, stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 4 lutego 1929 roku Nr. I. R. 1213/29.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

36.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 19/II 1929 r. Nr. O. - 3697/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie dodatku ekonomicznego.

Na podstawie reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dn. 13 lutego 1929 r. Nr. I. Prez.-813/29 podaję do wiadomości, iż według wyjaśnienia Ministerstwa Skarbu z dnia 1 lutego 1929 r. Nr. D. III. 87/1. — funkcjonarjuszowi państwowemu nie należy się dodatek ekonomiczny na syna, który pełni obowiązkową służbę wojskową, chociażby w tym czasie był równocześnie słuchaczem wyższej uczelni. Należy bowiem wziąć pod uwagę, że syn ten w czasie służby wojskowej pozostaje na całkowitem utrzymaniu Skarbu Państwa (mieszkanie, umundurowanie, wyżywienie, żołd.).

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

37.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 22/II 1929 r. Nr. I. K. N. 2932/29.

do Dyrekcyj państwowych seminarjów nauczycielskich, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państw. Pedagogjum w Lublinie

w sprawie opłat stemplowych od pokwitowań z odbioru stypendjów.

Na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 5 lutego 1929 r. Nr. I. R. — 1269/29 wyjaśniam, że pokwitowanie z odbioru sumy, wypłaconej tytułem stypendjum, jeżeli pokwitowana suma przewyższała zł. 50. — podlega w myśl art. 136 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 570.) opłacie w wysokości gr. 20.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *Feliks Wojciechowski*
Naczelnik Wydziału.

38.

Ruch służbowy.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego zarządzeniem z dn. 18/II 1929 r Nr. I — 3755/29 zamianował pp.: *Dr. Barchana Jana*, *Bugajskiego Stanisława* i *Komornicką Janinę* członkami Komisji Kwalifikacyjnej dla nauczycieli publ. szkół powszechnych i przewodniczącymi każdoczesnego kompletu orzekającego dla przydzielonych im rejonów wizytacyjnych.

P. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego reskryptem z dn. 11/II 1929 r. Nr. II — 3653/29 zamianował p. *Michała Powtaka*, prowizorycznego zastępcę Inspektora Szkolnego w Lublinie — zastępcą Inspektora Szkolnego w Lublinie z zachowaniem dotychczasowego uposażenia.

P. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego reskryptem z dn. 15/II 1929 r. Nr II — 3918/29 zwolnił z dniem 31/III 1929 r. p. *Jana Kwiecienia* ze stanowiska prowizorycznego zastępcy Inspektora Szkolnego w Puławach z zachowaniem prawa powrotu na stanowisko nauczyciela publicznej szkoły powszechnej w Tczycy, pow. miechowskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego zamianował:

z dniem 1/II 1929 r.

1) *p. Czerwieńca Józefa*, p o. kierown. 2 kl. szk. powsz. w Krzeszowie Górnym, pow. Biłgoraj — kierownikiem 2-u kl. publ. szk. powsz. w Luchonie Górzyn, gm. Wola Różaniecka, tegoż powiatu.

2) *p. Idziaszczykową Helenę*, p. o. kierown. 7-o kl. szk. powsz. Nr. 4 w Białej Podl. — kierowniczką tejże szkoły.

3) *p. Kralla Marjana*, p. o. kierow. publ. szk. pewsz. im. ks. Brzóski w Białej Podl. — kierownikiem tejże szkoły.

4) *p. Kwiatkowskiego Zygmunta*, p. o. kierown. 7-kl. publ. szk. powsz. w Terespolu, pow. Biała Podl. — kierownikiem tejże szkoły.

Kurator Okręgu Szkolnego powołał do czynnej służby:

z dn. 1/III 1929 r.

5) *p. Kiszkową Irenę*, — nauczycielkę 7 kl. publ. szk. powsz. w Opolu pow. Puławy.

Kurator Okręgu Szkolnego przeniósł

z dniem 1/II 1929 r. na własną prośbę:

6) *p. Chmielowską Jagwigę*, naucz. 4-o kl. publ. szkoły powsz. w Rachaniach, pow. Tomaszów — do 3-y kl. publ. szkoły w Pukarzowie, gm. Rachanie, tegoż powiatu.

7) *p. Fitza Rudolfa*, naucz. 4-o kl. publ. szk. powsz. w Szaniawach, gm. Gołąbki, pow. Łuków — do 5-o kl. szk. w Stoku, gm. Ulan tegoż powiatu.

8) *p. Kołczakównę Zofję*, naucz. 5 kl. publ. szk. powsz. w Stoku — do 4 kl. szk. w Tuchowiczu, pow. Łuków.

9) *p. Migaczównę Józefę*, naucz. 2-u kl. publ. szk. powsz. w Luchowie Górnym gm. Wola Różaniecka, pow. Biłgoraj — do takiejże szkoły w Krzeszowie Górnym, gm. Krzeszów tegoż powiatu.

10) *p. Połotninkównę Helenę*, naucz. 1-o kl. publ. szk. powsz. w Mrokowie, gm. Sobolew, pow. Garwolin — do 2 kl. szk. w Kaleniu, gm. Sobolew.

11) *p. Sierpińskiego Jana*, naucz. 1-o kl. publ. szk. powsz. w Dańcach, gm. Sławatycze, pow. Włodawa — do 4-o kl. szk. w Różance, gm. Włodawa.

12) *p. Urbańską Janinę* naucz. 2 kl. publ. szk. powsz. w Sułowie, gm. Sułów, pow. Zamość — do 1-o kl. szk. w Kątach gm. Mokre.

39.

Sprostowanie.

W ogłoszonym N rze 1 (208.) Dziennika Urzędowego Min. W. R. i O. P. na str. 10. Planie przejściowym godzin szkolnych dla siedmioklasowej szkoły powszechnej na drugie półrocze roku szkolnego 1928/29 i rok szkolny 1929/30 mylnie podano liczbę godzin tygodniowo w oddziale I: zamiast 16 — **powinno być 18.**

W związku z tem należy sprostować ten sam błąd, powtórzony w № 1. Dz. Urz. K. O. S. Lub. poz. 10. str. 16.

II. Część nieurzędowa.

Jan Piechota.

O oddechach śródlekcyjnych.

Kultura oddechowa ma swoją historję. Już w starożytności uznawano potrzebę ćwiczeń cielesnych ogólnych i nieodłącznie z niemi związanych ćwiczeń oddechowych. W dziejach Chińczyków na 3 000 lat przed naszą erą, spotykamy dwóch chińskich mocarzy Chin—Nong i Hoang-Ti, z których pierwszy uchodzi za twórcę pierwszych reguł medycyny, a drugi za twórcę higjeny. Dzieło ostatniego Cong-(sztuka) Fou-(człowiek), zawiera wskazówki gimnastyczne, podaje sposób wykonywania ćwiczeń, zajmuje się rozbiorem rozmaitych postaw i ułożeń ciała i sposobów oddychania, celem wywołania odnowy ustroju. Głębokie wdechy i wydechy są tam stosowane jako pewny środek zachowania zdrowia. W Indjach nauka o oddychaniu stanowiła jedną z głównych podstaw nauki o wychowaniu człowieka. Jogowie-hinduscy stworzyli bardzo skomplikowaną teorję oddychania oczyszczającego. W nowszych czasach sprawie kultury oddechowej poświęcono wiele prac. Obecnie placówką badań nad oddechem i krążeniem krwi jest Uniwersytet kopenhaski, ze swoim profesorem „teorji gimnastyki", J. Lindhardem na czele.

W gimnastyce racjonalno-wychowawczej systemu Linga, myślą przewodnią ćwiczeń jest uzyskanie dobrej postawy przez odprostowanie kręgosłupa w górnych jego częściach i rozszerzenia klatki piersiowej, by mogły normalnie funkcjonować organa wewnętrzne, a szczególniej płuca i serce. Dobra postawa zależna jest od kręgosłupa, szczególnie w górnych jego częściach. Ta część jest z natury lekko ku przodowi wygięta. Długotrwałe naginanie górnej części kręgosłupa przy pisaniu, czytaniu, dłuższem siedzeniu wogóle w ławce szkolnej, tudzież przy zawodowej pracy fizycznej w czasie rozwoju organizmu, powoduje ustalenie zbytniego wygięcia, objawiającego się nazewnątrz plecami okrągłemi. Te okrągłe plecy nietylko są dla oka nieestetyczne, ale upośledzają zdolność głębokiego oddechu i są przyczyną rozlicznych chorób płuc. Wychowawca-nauczyciel może skutecznie przeciwdziałać, mając na uwadze stale postawę swoich uczniów. Dobrą postawę winni uczniowie zachować nietylko w czasie lekcyj gimnastyki, ale w czasie każdej pracy w ławce szkolnej. Dobra postawa zapewnia szeroką działalność oddechową. Do tego konieczna jest zgodna współpraca wszystkich nauczycieli-wychowawców, oparta na znajomości podstawowych zasad anatomji i fizjologji organizmu człowieka, w różnych okresach jego rozwoju.

Rozpatrując funkcję oddechową, musimy mieć na uwadze dwie sprawy, po pierwsze: dostarczenie ustrojowi tlenu, po drugie: usuwanie CO_2 (bezwodnika kwasu węglowego) i wszelkich innych gazowych produktów przemiany materji. Drogą dyfuzji przechodzą wydaliny gazowe z krwi do płuc, z szybkością zależną od różnicy ciśnień tych gazów we krwi i pęcherzykach płucnych. Przy nadmiernem nagromadzeniu się CO_2 w płucach. naprzykład w czasie pracy umysłowej i zaniedbanem, powierzchownem oddychaniu, dyfuzja CO_2 ze krwi, a więc oczyszczanie ustroju z toksyn gazowych jest wysoce utrudnione, co powoduje objawy wadliwej przemiany materji i zatrucie ustroju, upośledzające zdolność do pracy. Dopiero za-

pomocą głębokich wydechów otrzymujemy dokładne i szybkie opróżnienie pęcherzyków płucnych z CO_2. Jest to rzeczą pierwszorzędnej wagi dla utrzymania fizycznej i umysłowej sprawności ustroju.

Różne były sposoby przeprowadzania ćwiczeń oddechowych: w bacznej postawie, niedbałej postawie, z ruchami ramion, rytmicznie etc. Dziś na podstawie badań laboratoryjnych prof. Lindharda, nauka przyjęła jedno, że ruch kończyn górnych nie wzmaga pojemności płuc. Ramiona, jako dźwignie, wykonując ruch, muszą mieć oparcie. Oparcie to dają im mięśnie klatki piersiowej, które kurcząc się, przeszkadzają rozszerzaniu się klatki piersiowej i zwiększaniu pojemności płuc. Łatwo nam więc będzie podać racjonalny sposób przeprowadzenia ćwiczeń oddechowych. Postawa ma być więc poprawna a swobodna, niewymuszona, bez ruchów ramion, przyczem oddech w rytmie indywidualnym, bez liczenia, zaczynając od wydechu, celem opróżnienia płuc z zepsutego powietrza. Wydech wykonywamy przez usta jak najgłębszy, wdech przez nos. Ilość oddechów winna wynosić 3—5, lecz dokładnych, wydechy zupełne. Uwagi te odnoszą się do ćwiczeń oddechowych wogóle. Prawidłowy oddech najlepiej reguluje obieg krwi, wzmacnia serce, wyrabia sprawność organów trawiennych i wydzielniczych, utrzymuje należyty skład krwi, ułatwia przemianę materji, pośrednio wzmacnia mózg, nerwy i wpływa dodatnio na samopoczucie człowieka. W życiu szkolnem, w okresie rozwoju dziecka, kultura oddechu winna zajmować naczelne miejsce w rzędzie środków wychowawczych. Na każdej godzinie, w środku każdej lekcji, obowiązkowo zaś podczas lekcji, połączonej z nieruchomą postawą siedzącą ucznia, winny być przeprowadzane ćwiczenia oddechowe. Rzecz praktycznie będzie się przedstawiać następująco: najpierw postaramy się o przewietrzenie sali. Czyste powietrze orzeźwia nas, stwarza dobre warunki dyfuzji gazów. Otwieramy więc okna, nie szybkę, lecz całe okno. Uczniowie przechodzą dalej na środek sali. Przybierają postawę poprawną, a swobodną i na rozkaz jednego z kolegów wykonują kilka ruchów, odwodzących nadmiar krwi z mózgu. Organ ten, który dotychczas intensywnie pracował, jest przekrwiony, należy nadmiar krwi odprowadzić od mózgu i jej obieg uregulować. Uskuteczniamy to, robiąc kilka wspięć i przysiadów, co da się wykonać nawet w bardzo ograniczonem miejscu. Ruchów takich wystarczy 4 do 5. Czas na to potrzebny 30 do 40 sekund. Po takiem przygotowaniu, na rozkaz: „głęboki oddech, ćwicz!“ wykonujemy zupełny wydech przez usta otwarte, w rytmie indywidualnym, to znaczy każdy uczeń dowolnie dla siebie, zaś wdech przez nos przy ustach zamkniętych, ze względu na dodatnie działanie błony śluzowej krętych przewodów nosowych. Powietrze się oczyszcza, ogrzewa i nasyca wilgocią. Zarówno wdech, jak i wydech winien być zupełny, należycie głęboki. Oddechów tych ma być 2 do 3. Moment ten ma wielkie znaczenie w życiu szkolnem ucznia, podnosi umysłową i fizyczną sprawność i odsuwa chwilę zjawienia się uczucia zmęczenia. Dzięki ćwiczeniom oddechowym osiągamy znaczną część tych dobroczynnych skutków, jakie wywierają ćwiczenia cielesne ogólne. Już samo przybranie poprawnej postawy stojąc, gdzie wszystkie mięśnie się kurczą i prostują całe ciało, które w pozycji siedzącej, najczęściej zgarbionej, w ławce szkolnej było zgięte, ma dużą wartość ortopedyczną. Skutkiem głębokiego oddechu klatka piersiowa się rozszerza, krew żylna odpływa z głowy, narządów trawiennych i dolnych kończyn, wskutek wy-

równania załamań i ucisku żył, *tętnicza* swobodnie obiega organizm. Poprawia się stan chemiczny powietrza w płucach i gazów krwi. Funkcje ustroju wzmagają się, a przedewszystkiem aparatu nerwowego i wraca większa zdolność do pracy.

c. d. n.

Zofja Zagrobska.

Wrażenia z wycieczki nauczycielskiej do Wiednia.

Staraniem Sekcji Wycieczkowej przy Ognisku Krakowskiem Zw. Naucz. Szkół Powsz. została zorganizowana pedagogiczno-krajoznawcza wycieczka do Wiednia. Pobyt w Wiedniu trwał 4 dni (31.I do 3.II włącznie). Jako bardzo pocieszający objaw, podkreślić należy, że większość uczestników wycieczki rekrutowała się z grona nauczycieli szkół powszechnych. Przywitał wycieczkę na specjalnem zebraniu p. Prezydent Rady Szkolnej m. Wiednia p. Glöckel. W swojem przemówieniu podkreślił on, że republika austrjacka o 6 mil. ludności, nie może dziś rościć pretensji do zajmowania mocarstwowego stanowiska w Europie, wszystkie więc usiłowania Austrji dzisiejszej są skierowane ku temu, aby zająć przodujące stanowisko w świecie kulturalnym, a osiągnąć można to przedewszystkiem przez odpowiednie wychowanie dzieci. I rzeczywiście, owoce tych usiłowań i prac widzimy w dziedzinie szkolnictwa. Na czele szkolnictwa w Wiedniu stoi *„Stadtsschulrat für Wien“* (Rada Szkolna m. Wiednia). Większość członków—socjal-demokraci, mniejszość—przedstawiciele stronnictw chrześcijańskich.

W każdej dziedzinie życia szkolnego zaznacza się ciągły postęp. Nauczycielstwo ma możność dokształcania się, tworzy się klasy doświadczalne dla wypróbowania nowych metod, organizuje się bibljoteki nauczycielskie. Otwarto specjalną księgarnię pedagogiczną, posiadającą na składzie 70.000 dzieł z dziedziny pedagogiki nowoczesnej.

W pracy wychowawczej ogromny nacisk położono na współpracę domu i szkoły: w przeciągu roku 600.000 rodziców brało udział w zebraniach kół rodzicielskich. Z obrad na tych zebraniach całkowicie usunięto politykę. Z współpracy rodziców i nauczycieli powstała prawdziwa gmina wychowująca, łącznik między dziećmi i nauczycielami. Dobitnie charakteryzują stan dzisiejszych szkół w Wiedniu słowa rodziców: „zazdrościmy naszym dzieciom szkoły, nauczycieli i książek“.

W dziedzinie reform szkolnych dąży republika austrjacka do zrealizowania jednolitości szkolnictwa. Zarys organizacji szkolnictwa jest 4-stopniowy: 1) *Volksschule* (szkoła ludowa), odpowiadająca naszym pierwszym 4 latom nauczania; 2) *Hauptschule* lub *„Mittelschule“*, odpowiadająca starszym latom nauczania naszej szkoły powszechnej. Szkoła powszechna w Austrji jest 8-letnia, obowiązek szkolny rozpoczyna się od lat 6 ciu. 3) *Oberschulen* — nasze szkoły średnie; 4) —uniwersytet. Dąży się do realizacji jednotorowej szkoły jednolitej, w tym celu już dziś program *Hauptschule* jest całkowicie ujednostajniony z programem 4 niższych klas gimnazjalnych.

Ideą przewodnią reformy nauczania i wychowania jest usunięcie ze szkoły wszystkiego, co tchnie duchem koszar i klasztoru. Szkoła powinna być i jest przybytkiem radości dziecięcej.

Gmachy szkolne są przedwojenne, bo po wojnie nie zaszła potrzeba budowania nowych gmachów, gdyż Wiedeń dzisiejszy posiada o 100.000 mniej dzieci w wieku szkolnym, niż przed wojną. W starych jednakże gmachach wre nowe życie. Klasy estetycznie przystrojone; kwiaty na oknach, obrazy na ścianach, prace dzieci umieszczone na półkach i stołach. Ławki ustawione półkołem, żeby dzieci mogły wzajemnie się widzieć. Uczniów w klasie jest najwyżej 30.

Wiadomości dzieci zdobywają drogą obserwacji, uczą się—bawiąc się. Program nauki jest oparty na ośrodkach zainteresowań dziecięcych. Treść książek, których używają dzieci, jest pełna radości życia. Wycieczki rozszerzają zakres wiadomości czerpanych z książek. Szkołę uczenia się zastąpiono szkołą pracy. Nauczanie opiera się na koncentracji. Ośrodkiem nauczania jest *Heimats*—und *Lebenskunde* (nauka o kraju i o życiu). Dzień szkolny w każdej klasie *Volksschule* rozpoczyna się od omówienia jakiegoś zagadnienia życiowego lub rzeczowego i wiadomości ze wszystkich dziedzin nauczania wiążą się z tem zagadnieniem ośrodkowem. Byliśmy na takiej lekcji w I kl. *Volksschule*. Tego dnia przypadał dzień urodzin jednej z uczennic. Koleżanki jej winszowały. Fakt ten wykorzystała nauczycielka jako punkt wyjścia dla swojej lekcji. Umiejętnie przeszła od urodzin koleżanki do urodzin cioci. Dzieci pisały powinszowanie do cioci (pisanie) ozdobiły papier winjetkami (rysunek). Z pomocą nauczycielki doszły do wniosku, że oprócz powinszowania należy cioci posłać tort urodzinowy. Wypisany został na tablicy przepis na tort czekoladowy. Dzieci odczytały ten przepis (czytanie). Nauczycielka opowiedziała dzieciom, jak trudno było kręcić masę na tort, gdy dla swojej cioci na urodziny go robiła. Z dziećmi razem przyszła do wniosku, że pracę te ułatwi śpiewanie piosenki. Dzieci razem z nauczycielką zaśpiewały krótką piosenkę, wykonując jednocześnie ruchy kręcenia masy. Po kręceniu masy tortowej należało ją rozwałkować; znowu dzieci wykonywały odpowiednie ruchy. Nareszcie masę tortową należało w formach wsunąć do pieca i od czasu do czasu wysuwać, żeby się przekonać, czy tort już się upiekł,—tu następowały nowe odpowiednie ruchy (śpiew, gimnastyka).

Nauczycielka przyniosła w worku różne potrzebne zapasy w torebkach papierowych do zrobienia tortu. Dzieci za pomocą dotyku, słuchu rozróżniały i nazywały, co jest w woreczkach (kształcenie zmysłów). Na torebkach napisana była waga zawartości. Porównywano tę wagę z ilością podaną w przepisie i zapisywano, ile jeszcze trzeba dokupić (rachunki).

Nauka czytania rozpoczyna się od liter drukowanych, piszą dzieci także literami drukowanemi. Nauczycielstwo wiedeńskie twierdzi, że pisanie literami drukowanemi jest daleko łatwiejsze dla dzieci, bo kształty liter drukowanych są prostsze. W marcu zaczną dzieci pisać literami pisanemi. Stosują także, jak i u nas, alfabet ruchomy. Stałego planu godzin niema, program wyczerpuje się w sposób naturalny. Byliśmy także w szkole eksperymentalnej. Byłam na lekcji w kl. I i III. W kl. I widzieliśmy lekcję taką, jakie u nas bardzo często mają miejsce w dobrych szkołach, w odpowiednio dobranym, inteligentnym zespole nauczycieli. Zagadnieniem bieżącem, aktualnem, omawianem w tym tygodniu była „Zima". Dzieci przed naszem przyjściem opowiadały o zimie, rysowały na tablicach ściennych bałwana. W momencie, kiedy przyszliśmy do klasy, dzieci robiły wycinankę domków ochronnych dla ptaków w zimie. W klasie III opowiadały

dzieci o tem, co zaobserwowały na wycieczce na *Ring* (jedna z ulic Wiednia). Jedno z dzieci na wezwanie nauczyciela siada z boku przy stoliku nauczycielskim, drugie, także wyznaczone przez nauczyciela, staje przy tablicy. Nauczyciel trzyma się na uboczu. Uczeń, siedzący przy stoliku nauczycielskim, wyznacza, które z dzieci ma opowiadać, poprawia błędy. Uczeń przy tablicy, słuchając opowiadania dzieci, syntetyzuje i pisze krótki plan: 1) *im Restaurant*; 2) *im Kaffeehause*; 3) *Wartehäuschen*; 4) *Stadtpost* i t d. Uderza i zadziwia nadzwyczajne bogactwo postrzeżeń, swoboda wypowiadania się, ogólne zainteresowanie klasy. W pewnych momentach słuchacze przerywają opowiadanie, uzupełniają je swojemi obserwacjami. Doszło nawet do sprzeczki w kwestji wyglądu latarń elektrycznych na Ringu. Tu już interwenjował nauczyciel, który, jak już zaznaczyłam, trzymał się na uboczu. Nauczyciel poradził dzieciom sprawę wyglądu latarń elektrycznych odłożyć na jutro. Polecił dzieciom przy powrocie ze szkoły dobrze mi się przyjrzeć, on sam także dobrze je obejrzy i wówczas sprawę tę będą mogli rozstrzygnąć W tej samej szkole byliśmy na lekcji śpiewu. Dzieci same dyrygują, określają stosownie do treści piosenki takt, tempo. W *Mittelschule* (V, VI, VII, VIII kl.) uczą nauczyciele specjaliści. I w tych szkołach nauka opiera się na koncentracji: nauczyciele poszczególnych przedmiotów porozumiewają się między sobą i uzupełniają wiadomości w danej dziedzinie. Nprz.: gdy geograf mówi o Alpach, przyrodnik przerabia florę i faunę Alp; na lekcjach języka ojczystego czytają legendy alpejskie, opisy życia w Alpach, na rachunkach obliczają koszta wycieczek do Alp. Wszystkie przybory szkolne: ołówki, kajety, książki, materjały do robót i rysunków i t. d. otrzymują dzieci bezpłatnie.

Uderza w szkołach zachowanie się dzieci: dzieci są wesołe, swobodne, zainteresowane, biorą żywy udział w lekcji, wyrywają się po kilka do odpowiedzi, ale gdy jedno zaczyna mówić, reszta daje mu możność wypowiedzenia się. Stosunek nauczycielstwa do dzieci bardzo serdeczny.

c. d. n.

Janina Komornicka.

Oświata a organizacje społeczne.

Wśród wielu „przyzwyczajeń”, zakorzenionych w Polsce z okresu niewoli, jednem z bardziej charakterystycznych jest dotychczasowy nasz stosunek do organizacji społecznych i metody pracy w nich stosowane.

Wobec konieczności konspirowania w latach udręki wszystkiego, cokolwiek zmierzało do utrwalenia i zapoznania szerszego ogółu z kulturą polską, organizacje społeczne o charakterze charytatywnym były jedyną niemal formą pracy, gdzie pod płaszczykiem dobroczynnej akcji, można było szerzyć jednocześnie i oświatową. Stąd jej dorywczość, nieśmiałość form, brak koordynacji. Każda z istniejących organizacyj prowadziła cykle pogadanek i odczytów, kursy dokształcające, bibljoteki i t. p.; każda uważała wszystkie te dziedziny za nieodzowne; każda dążyła do osiągnięcia możliwie najlepszych rezultatów swych poczynań, każda chciała robić wszystko.

A teraz spójrzmy na nasze organizacje społeczne w chwili obecnej, szczególniej w mniejszych ośrodkach: kursy dla dorosłych — brak uczest-

ników, bo jednocześnie taki sam kurs prowadzi Koło Młodzieży, Pol. Macierz Szkolna, T-wo Uniwersytetu Robotn., Spółdzielnia Spożywców, Straż Pożarna i t. p.; odczyt—sala świeci pustkami, bo przed godziną odbył się odczyt w Kółkach Rolniczych, a za godzinę będzie w Tow. Ogrodniczem, bibljoteczka Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej liczy aż 60 tomów, a Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej 40 tomów i t. d. i t. d.

Czy jest to naprawdę celowa owocna praca oświatowa? Czy nie zniechęci ona raczej organizatorów i ofiarodawców? Czy nie podważy powagi kultury polskiej wśród tych, którym powinna imponować?

Co wobec tego czynić? Czy organizacje społeczne powinny wogóle zaniechać pracy oświatowej? Nic podobnego. Oświata wśród dorosłych tylko wówczas zyska prawo obywatelstwa i będzie miała zapewnioną ciągłość poczynań, jeśli ją oprzemy o organizację, nie zapominajmy bowiem o nastroju chwili obecnej, który w razie narzucenia inicjatywy przez silniejszą indywidualność, wywołuje odprężenie, chęć przeciwstawienia się. Jeśli przeto praca oświatowa byłaby przez kogoś polecana, niewątpliwie spotkałaby się z oporem większości, tymczasem jeśli inicjatywa będzie zbiorową wolą członków organizacji, wywoła zapał i chęć czynu, a jeśli jeszcze wykonanie zamierzenia będzie powierzone jednostce pełnej energji i ambicji, można być przekonanym, że pomyślne rezultaty nie każą długo na siebie czekać.

Idzie więc tylko o to, aby między organizacjami nastąpiło porozumienie, aby w miarę tego, do jakiej dziedziny pracy mają większe zamiłowanie, uzdolnienie i środki członkowie pewnego zespołu, podejmowali oni akcję najbardziej im odpowiadającą, aby hasłem pracy stało się pogłębienie, a nie rozprószenie i różnorodność. Niechże każda organizacja dąży do wyspecjalizowania bodaj kilku członków w pewnej dziedzinie pracy kulturalnej i niech tę pracę inicjuje i prowadzi, a wtedy niewątpliwie mniej będzie rozgoryczenia, mniej nieudanych imprez, mniej zawodów.

Zapomnijmy wreszcie o tem, że praca w organizacjach była przeciwstawieniem się trudnej rzeczywistości życia, ale niech stanie się ona radością życia, bo

„Z żywymi trzeba naprzód iść“!!!

Komunikaty i Ogłoszenia.

Z prasy wojewódzkiej.

Wśród różnorodności, pochłaniających nas zagadnień i w gorączkowem tempie życia chwili obecnej, niejednokrotnie dość niespostrzeżenie przesuwaią się obok nas pewne pożyteczne poczynania, które, dzięki wysiłkowi jednostek, zaważą niewątpliwie na ogólnym dorobku kulturalnym społeczeństwa. Mam tu na myśli prasę prowincjonalną, która w niewypowiedzianie trudnych warunkach zdobywa się jednak niejednokrotnie na rzetelny trud i porusza zagadnienia, mogące stać się zdrowem ziarnem pewnych zamierzeń i dążności.

W pracy tej na terenie województwa lubelskiego niewątpliwie przoduje nauczycielstwo szkół powszechnych, które już obecnie coraz wyraźniej wyciska swoje piętno na różnorodnych dziedzinach życia, świadcząc o swej żywotności i zrozumieniu zadania, jakie ma przed sobą do spełnienia.

Oto szereg wydawnictw całkowicie lub przynajmniej w bardzo znacznej mierze prowadzonych przez nauczycieli: *„Ognisko Nauczycielskie“*, miesięcznik, wydawany

przez Komisję Zarządu Głównego Związku Pol. Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Lublinie; *„Głos Międzyrzecki"*, wydawany przez Zarząd Oddziału Powiat. Związku Pol. Naucz. Szkół Powszechn. w Międzyrzecu; *„Głos Zamojszczyzny"*, wydawcy Zarządu Oddziałów Pow. P. N. S. P. w Zamościu i Biłgoraju; *„Ziemia Włodawska"*, organ samorządowo-społeczny, wydawany przez Sejmik Powiatowy, przy wydatnym współudziale nauczycielstwa a w ostatnich dniach całkowicie przejęty przez nauczycielstwo; *„Regjon Lubelski"*, organ T-wa Przyjaciół Nauk w Lublinie, zasilany artykułami przez nauczycielstwo szkół średnich i powszechnych w Lublinie i t. d. Oto dorobek poważny, świadczący o dużym nakładzie pracy i szerokiej inicjatywie. A teraz przyjrzyjmy się, jak wyglądają i co przynoszą te wydawnictwa. Pomijam „Regjon", jako czasopismo specjalne, naukowe, któremu będzie poświęcona oddzielna wzmianka, a przechodzę do pozostałych.

Zewnętrznie niewątpliwie najestetyczniej przedstawia się *„Ognisko"*, którego oprawę zdobi ładny drzeworyt, wykonany przez K. Pieniążka, — starannie jednak również jest wydany *„Głos Zamojszczyzny"*. A teraz strona wewnętrzna: w *„Ognisku"* mamy przez specjalistkę — wychowawczynię poruszony aktualny i z punku widzenia pedagogiki b. ciekawy temat ocen szkolnych, indywidualnie ujęte zagadnienie metodyczne o utrwalaniu kształtnego i poprawnego pisania w klasie pierwszej, oraz, wykraczające poza ramy pracy w szkole, zagadnienie udziału nauczycielstwa w badaniach ludoznawczych.

„Głos Miedzyrzecki" obok szeregu artykułów z dziedziny gospodarczej, jak „O samowystarczalności gospodarczej" „Działy majątkowe za życia" omawia sprawę budowy gmachów szkolnych w Woj. Lubelskiem, posiedzenie Rady Miejskiej w Międzyrzecu i t. d.

„Głos Zamojszczyzny" poza innemi artykułami poświęca poważny dział dziedzinie przyrodoznawstwa w pracach „Rola bakteryj w przyrodzie i życiu człowieka," Udział nauczyciela w ochronie przyrody oraz „Wycieczki geograficzne i ich znaczenie". W piśmie tem zwraca również uwagę w dowcipną formę ujęty feljetonik, świadczący, że mimo, jak wielu twierdzi, „szarej doli życia nauczycielskiego", nie wygasł tam jeszcze humor i wesołość.

Wreszcie *„Ziemia Włodawska"* zajmuje się dość szczegółowo życiem samorządowem, mówiąc o kursie drogowym, pierwszej wystawie przemysłu ludowego we Włodawie, organizowanej przez czynniki samorządowe i zjazdach samorządowo-społecznych. Mamy tu również szczegółowe sprawozdanie z konferencji nauczycielstwa szkół powszechnych pow. włodawskiego, świadczące o różnorodności zagadnień, zajmujących ogół nauczycielski.

Ten pobieżny przegląd kilku otrzymanych czasopism świadczy, że mimo ogólnych utyskiwań na zanik intensywności pracy społecznej, jednak nie jest znów tak bardzo źle, a chcemy wierzyć, że będzie coraz lepiej.

Studja naukowe we Francji.

Dla ułatwienia zdobycia potrzebnych informacyj tym wszystkim, którzy wyjeżdżają do Francji w celach naukowych lub dla dalszego kształcenia się, zostało otwarte w Poznaniu (ul. Pocztowa 11) biuro informacyjne, które będzie filją centrali, mieszczącej się w Paryżu (Boulevard Raspail 96). Kierownikiem jego jest profesor M. Jacques Langlade. Zainteresowani mają przeto możność dokładnego zapoznania się z tem wszystkiem, co dotyczy studjów naukowych we Francji.

Związek Towarzystw Kupieckich z siedzibą w Poznaniu wydał pracę p. Kazimierza Ołdziewskiego p. t. „Wystawy Powszechne".

Jest to, według informacji wydawcy, pierwsza w literaturze polskiej praca na tamat wystawy, uwzględniająca różnorodne zagadnienia z tej dziedziny, wystawy obce i historję wystaw polskich.

Cena 1 egz. — 8 zł. Przy nabyciu od 25 do 50 egz. — rabat 10%, od 50 do 100 egz. — 15%.

Prenumerata roczna zł. 6., półroczna zł. 3. Numer pojedyńczy 60 gr.

Konto P. K. O. 30.617. Adres Redakcji i Administracji: Lublin, Kuratorjum Szkolne.

Drukarnia Państwowa w Lublinie.